

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

In octavam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

faci actum, qui à divina charitate Dei que amore non procedat. Utrumque emenda; quia erroneum.

In octavam Epistolam.

De pecunia à Judice, ob injustam sententiam accepta.

NOTA I.

Montaltium nihil peccasse, dicis, * in referenda, super hac re, Lessii sententia. Sed Apologista *impost.* 5. contrarium evicit; Annatus item: pro more, accuratissime demonstravit, quantum etiam tu ipse peccaris, in adducendo Doctoris Angelici loco, à me luculenter ostensum est supra in nota 4. *preambula ad Epistolam 5. & sequentes.* Sed in delicto contumax peccare pergis: rem breviter expono. Lessius lib. 2. cap. 14. num. 52. dicit, naturæ jure dumtaxat spectato, acceptum ob turpem causam, opere impleto, non esse necessariò restituendum, si illud opus sit contra justitiam, si non: pro quo citat S. Thomam, Cajetanum, Covarruviam: quanquam hi duo excipiunt acceptum à Judice pro injusta sententia: sed rationem quam ipsi adducunt, refellit Lessius; item explicat locum S. Augustini à Soto in hanc rem allatum. Tum num. 56. idem sentit, attento jure positivo: pro quo citat D. Antoninum, Angelum, Sylvestrum, Navarrum, & aliquot jura. Num. 60. fateretur, contrariam sententiam esse probabilem, cum scilicet crimen per leges punire licet; ut potè commune omnium ferè juris peritorum, teste Covarruviam, item Medina, Navarro; licet hic postea mutarit. Num. 61. dato quod restituendum sit, juxta communem sententiam, asserit restituendum esse pauperibus. Quod reverà de jure naturæ esse nequit, & est potius salutare consilium, quam præceptum; ut rectè docent S. Antoninus, Navarrus, & alii. Quare à Confessario in poenitentiam meritò posset injungi. Sotus & Covarruvias putant, restituendum esse illi, qui dedit; sed hoc est contra mentem legum. Ex his demùm concludit auctor, nulli esse restituendum ante sententiam. Num. 63. dicit, id, quod datur pro justitia obtinenda, vel injuria vitanda, non censi spontè datum, sed quasi coactè & ex metu injuriæ. Ex quo num. 64. concludit, Judicem teneri restituere id, quod accepit, ad ferendam justam sententiam.

Quid porro in tota ista doctrina, tam acri censurâ confingendum sit, non video, pro qua innumeri ferè auctores citari possunt: quos vide sis, apud Cardinalem de Lugo de just. & jure disp. 18. sect. 3. num. 45. quibus ipse subscribit, propter communem illam rationem, quod scilicet actus, qua parte est utilis & delectabilis, dignus sit pretio: item num. 54. in quo extendit prædictam doctrinam ad omne opus malum: item disp. 37. sect. 11. num. 127. 130. 134.

Sed ad teredeo Wendrocki: dicis † perperam causari Apologista, multa omissa esse à Montaltio, in referenda Lessii sententia. Quis hoc neget? ad poenam libri, ut vulgò ajunt; sed vereor, ne reaseratis etiam tabulis, adhuc Montaltium excuses, tam perscriptæ frontis esse vos constat, ut verum atque salum dicere perinde vobis sit. Sic ab aliquot annis, obstinate negatis, quinque propositiones damnatas esse Jansenii: centies aperti mendacii convicti fuistis, vel ipso sedis Apostolicæ oraculo. Unum vel alterum in-

Xx 4

dico,

* Pag. 190.

† Pag. 119.

dico, in hac Lessii sententia referenda, à Montalio, per insignem malitiam, ultrò prætermissum. Illam enim retulit, perinde atque si Lessius docuisset, Judicem nihil peccasse, pactum illud ineundo, vel eo sine pecuniâ accipiendo, etiam ante opus impletum; vel eundem Judicem non teneri ad damnum partilæ illatum refarciendum; vel justam causam non esse, propter quam non modò damnari possit, ad pecuniâ illam refundendam multâ loco, verum etiam ad majores penas; aut demùm à Confessario eidem Judici non posse injungi, ut tantumdem pecuniâ in Eleemosynas impendat. Nec est, quod de hoc ultimo Lessii dicto nugeris. Cùm enim probabilius Lessio, aliisque ferè innumeris auctoribus esse videretur, non teneri Judicem illum ad restitutionem; ut probabilitati opposita partis occurreret, haud dubiè prudenter monuit, ad cautelam hoc injungi posse à Confessario in penam: nempe illa, ut plurimum saltem, in penam injunguntur, ad quæ alioquin præstanda penitens non teneretur. Quod verò pertinet ad doctrinam Jesuitarum, circa illud à penitente acceptandum, & executioni mandandum, quod penitentia loco imponitur, si res postularer, facile ostenderem, eam suo rigore non carere: erit fortè infrâ dicendi locus.

Mox in Apologiam invehit, imbecillè (imbecillè ter dicere voluisti: & pueriliter argumentari dicis. Sed argumentum tantisper ponderemus. Judex acceptum pro injusta sententia pretium ei restituere non tenetur, à quo accepit, opere scilicet completo; igitur jure naturæ nulli restituere tenetur. Hoc est argumentum Apologista; immò Lessii & aliorum, qui hanc sententiam tenent. Antecedens dant ferè omnes, tu ipse das ultrò: consequentia certa videtur. Cui enim? pauperibus, inquis, & hoc vulgò à Theologis statuitur. Appella, cita illos Theologos, quid dicant, jure naturæ pecuniâ illam debitam pauperibus esse. Ignarum caput! non nego, nonnullos esse auctores, qui sentiant, pauperibus erogandam esse; non quidem jure naturali, sed positivo. Quamquam opposita sententia, quam impugnâs, communis sit; neque tuam illam vulgò adstruant Theologi: at nemo quod sciam, unquam dixit, jure naturali pauperibus restituendam esse, igitur mi homo, valet illa consequentia. Igitur ad prædictam restitutionem nefarius ille Judex jure naturæ non tenetur. Nec etiam jure positivo; alioquin jura producenda essent; nullum autem adducitur, quod à Lessio, De Lugo, aliisque clarissimè non explicetur. Igitur non tam imbellè telum fuit. Idem fortè non sensisti: ingenuè fateberis, ego quoque ingenuè stuporem miror. Abs reigitur Apologiam increpas, quod prima juris elementa Montalio incognita esse dixerit, & Jesuitarum fidem accusas, quod suam, scilicet Catholicam, Jansenianæ fidei, quam bellè Annatus descripsit, huc usque opposuerint. At Lessius inquit, num. 60. & 52. omnes ferè juris Doctores censere, acceptum pro crimine, quod legibus puniatur, esse restituendum. Malè citasti num. 52. pro num. 51. in quo Lessii sententiam non habes, sed aliorum. Num. 60. adducit testimonium Covarruvæ, ex cuius & Navarri mente communis illa Jurisperitorum sententia explicatur num. 57. quod scilicet, leges non faciant judicem inhabilem ad acquirendum accepti dominium, sed id unum dumtaxat decernant, ut pacta illa invalida sint ante opus patratum; nec ex illis oriatur obligatio civilis, ob quam possit in judicio promissum exigi; immò iustâ causâ, ob quam judex per senten-

tiam illo pretio privetur, & majoribus poenâ etetur. At furdo cano, & ad lyram alium voco. Dimisso Apologista, Lessium aggredieris, & dices D. Thomæ locum adulteris: * sed quia jam in hujus criminis poenas dedisti; nebis in idipsum retrō remitto; modò apud omnes confet, D. Thomam Lessio apertè favere: Tum D. Antonini locum contra Lessium adducis: at loquitur de acquisitione per Simoniam, ut expressè habet: estque quod eandem tuam saltem hac vice laudem, illud cum Simonia reticere poteris. Quis autem nescit, spirituale & sacrum pretio emi non posse? atque inde contractum illum jure naturæ & divino esse irritum? immò per sacra jura, Simoniam cum restitutione teneri? At in dissimili verisimur arena, judicium illud, quamvis iniquum, habet aliquid, quod alteri utile cedit; igitur pretio æstimabile: contrarium quæ profanum sit; ac proinde ejusdem generis. Nec est, quod dicas, ab eodem S. Antonino haberi deinde exempla injustæ sententiæ & adulterii, cum tamen expressè dicat, illi præcipue peccata dandam esse, qui ex sententia injusta damnari solus est: quod nemo negat; & cum illa pecunia sufficiat ad damnum refarciendum, reliquum iniqui Judex de suo supplere debet. De adulterio verò dicendum esse judicat, quod de turpi & meretricio lucro, quod potest retineri; nec quidquam legittime de pecunia data pro adulterio; unde poenâ inducendi sunt consilio, ad hoc, ut erogent ea pauperibus, quam obligandi, seu cogendi imperio, quod etiam habet tit. 1. cap. 23. item in tract. de rebus cap. 1. §. manus turpiter lucratoria. adde Castellanum Toletum in Summ. lib. 5, c. 21. qui eandem doctrinam expressè tradit.

Falsum est, inquis, & turpe fundamentum Lessii, quod scilicet opus malum, quæ malum est, non sit quidem pretio æstimabile, sed quæ delectabile, laboriosum, &c. & hic concionatorem & declamatorem agis: rem indignam Christiano & Theologo dicis, æquare pretio turpissimas voluptates, laborem improbum, iniquum litis lucrum. Hic Antistitem cum Ethnicis legibus, Comitolum cum Angelis appellas. Obone, artes tuas novimus: Christianus erga pauperes zelo flagrare videris: sed est, quod te tuisque Regio-portuensibus illud ipsum eam, quod S. Evangelista de Juda Iscariote scripsit, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur portabat. Unde tantam vim pecuniæ Regio-portuenses coram in quos usus; Deus scit. Non est, quod dicam, cum jam apud omnes confet. Sed hæc mitto: tunc res adnoto, non accuso flagitia. Cur verò indignum Christiano putas? quia, inquis, voluptas cum crimine conjuncta improba est, nec unum mente ab ipso præcindi potest, ut patet in Simonia. Hominem non eruditum! quid tandem inferis? non licet, igitur pactum illud inire. Quis unquam licitum esse contempsit? & hoc leges damnant. Hinc meretrices pacisci non debet, nec eo animo pecuniâ acceptam. At opere completo, quod acceptam restitueret, beat. nulla lex jubet, nullum jus, sive positivum, sive naturale, præscribit, gravissimi auctores negant, quamvis Comitolum cum paucis secus sentiat. Hinc Lessius ultrò fateretur, opinionem suæ oppositam probabilem esse. Præterea probandum tibi fuerit, illam pecuniæ retentionem injustam esse, & cum aliquâ improbitate conjunctam. Quod si reverâ feceris, tuam sententiam facile descenderem.

* Pag. 191.

retrahit illam rationem, * quam Montalcus Jenu-
sus affert: quod scilicet, iusta sententia vendi
possit, quia debita est; secus verò injusta. Jam
vero hanc vestram hac in re laudat. Quod sen-
tentia iusta vendi non possit à Judice, modò alioquin
iudicio pro labore huius ministerii remuneretur,
quod cum est; nec nisi eo rectè iniquum illud pre-
stare solvitur, & iura id expressè vetant. In-
equum quoque sententiam, quamvis non debitam,
vendere nequit. Hinc acceptam pecuniam, ante-
quam soluta sit, restituere tenetur, & injustam senten-
tiam non ferre: at ubi lata est, & gravissimò illo cri-
mine de obstrinxit; cum restitui non debeat accep-
tam pecuniam ei, qui dedit (nempe illam ultro, non
quod dedit,) si retineatur, injuria illi non fit; nec
reus, cui jure naturæ sit tuenda sit: salvo tamen
perpetuo latæ, quod iudex iniquus refarcire de-
bet.

Rectè fortè intellexit Wendorck, absurda in-
equa, quæ ubi jure competit, & tarditatis Lethum
non multas; quasi verò Lessius dixerit, licitè
pote vendi sententiam injustam, vel rem alienam:
quod verò Virgo sui corporis usum licitè vendere
potest. Hoc tamen non facit, quin stuprator Virgi-
nem in eum ducere, vel dorem eidem solvere te-
neatur: juri naturæ non repugnat, quod pro a-
liena ratione pecunia accipitur, v. g. pro adul-
terio, homicidio, injusta sententia: quam opere im-
pium, qui accipit, retinere possit, cum eadem pro
inimico ratio militet.

Locus Augustini, quem adducis, ad rem non fa-
cit. loquitur enim, idque expressè, de re ablata,
quam verè restituendam esse, nemo negat. Alter
hoc probat, sceleratius esse injustum iudicium,
quam iustum; & falsum testimonium vendere, quam
verum. Quis hoc negat? quid inde conclusis? igitur,
loquitur, tam pecunia pro injusto accepta restitui de-
bet, quam pro iusto. Sed malis artibus agis: dicere
debetis, igitur cum pecunia pro iusta sententia ac-
cepta restituenda sit ei, qui dedit, ita & accepta pro
iusta, ei, qui dedit, restituenda est. Sed quis hoc
dicit? quod habes denique de advocato, cuius ini-
quitas, injusta sententia lata est; non est dubium,
quodnam illud, quod procuravit adversæ parti
vincere debeat, nisi clientem suum ad illud refar-
cendum inducat, quod certè melius fieri non pos-
set. Igitur putavit, quàm si suscepto suo diceret, re-
stituam tibi, cum tibi malè adesset, dedisti, & redde
mihi tua, quod me agente, iniquè abstulisti. Mens
Augustini alia esse non potuit: alioquin nunquam
dedit, et pecuniam esse restituendam, à quo pro in-
justa sententia, vel clientelâ, data prius fuerat. In
Causa Imo Romano, iniqui Judicis, qui venalia
habebat iudicia, furibus accendebatur: rectè: hinc
videt se habent, arguere si bona illius, quæ in quæ
dam erant, furati essent; ac proinde nemo illos ab
eare restituendi liberat, scilicet parti læsæ, & dam-
num illarum refarciendi. Quod ergo perveraciam
Theologis, & solum morem SS.
tamen sententias adulterandi exprobras? nihil evi-
denter, inquis. At, si evi-
dens est, cur D. Thomas,
Lazarus, Sylvester, Angelus, Corduba, To-
lema, De Lugo, Navarrus, Valquez, Tannerus,
Tutmanus, Sanchez, Bonacina, Petrus à
Santana, cur hi alii, quæ innumeri non vident? hi
probrato & hebetate ingenio latentes sensus inspi-
ciunt? Ignarum caput! tu cum his Aquilis

vespertilio. Ita prorsus Augustini sententias Janse-
nius & Calvinus explicant, ut in iis suos errores cla-
rissime contineri, prædicare non vereantur. Sic hæ-
retici in huius Sacra Biblia, Sanctos Patres, anti-
quam Ecclesiam, Ecclesiasticorum huius temporis
corruptos mores, Ecclesiasticæ disciplinæ lapsum,
Theologiæ Moralis corruptelam, Scholasticorum
tricas, & cavillationes, uno verbo, nihil nisi rigo-
rem & reformationem crepant.

Sed ad ratiunculam Leisn, ab Augustino, inquis,
explosam, veniamus: quilibet dedit pecuniam Judi-
ci, ut ab eo iustam sententiam emat, coactè dare cen-
setur, sicutis, qui pendit usuram usurario; quid mi-
rum ergo, si jure deinde repetat, scilicet in iudicio?
is verò, qui emit injustam, ultro pecuniam dare cen-
setur, cuius dumtaxat operâ nullo jure fietus, causæ
lucrum habere sperat; igitur repetere deinde non
potest; scilicet in iudicio, in quo Iudex quidem ini-
quus plebeteretur, non tamen propterea iniquus emp-
tor datam pecuniam reciperet; immò se sibi per in-
justam sententiam adjudicata privaretur; igitur &
timeret & puderet emisse, scilicet in iudicio; puderet,
quia crimen est; timeret, ne jure ob crimen admis-
sum muldaretur; igitur illud, vellet repetere, nisi ti-
meret & puderet, non significat, quod velit, ut ais; nec
enim dicitur voluntatem à velleitate, ut vocant,
quod supinam ignorantiam demonstrat. Nec inde
rectè deducitur, iniquum Iudicem teneri restituere
acceptum injustæ sententiæ pretium, opere scilicet
cum plecto; nisi per sententiam superioris Iudicis ad
id adstringatur. Immo si ex prædictis S. Augustini
verbis sequeretur, iniquum Iudicem teneri restituere
prædictum pretium, haud dubè teneretur resti-
tuere ei, à quo accepit, qui vellet repetere, nisi time-
ret, & puderet emisse: quod tamen nemo tibi conce-
dat. Quod dicis, iniquum emptorem coactum emisse
injustam sententiam; non responsionem, sed irritio-
nem sibilis conditam postulat. Quod sanè nisi evi-
dens sit, nihil prorsus evidens reputo. Gratis, inquis,
consequi maluisset. Sed id fieri non poterat, cum
nullo jure valeret. Haud dissimili ratione quisquis
aliquid emit, coactus emere censeretur, quia mallet
id gratis, quàm numeratâ pecuniâ obtinere. Apagæ
igitur ineptas & pueriles nugas, cum monstruâ in-
fantiâ & diabolicâ malignitate conjunctas.

Multa in Apologiam § 3. similiter effutis, quæ
nullâ refutatione indigent, sed factâ utriusque scrip-
tionis copiâ, Ianseniana Montalcii fides faciliè constab-
bit. * Illud autem maxime ad rem faciebat: nempe
Molina seclusâ lege positivâ, & spectato dumtaxat
naturæ jure, expressè loquitur de muneribus iudici
datis post latam iustam sententiam, ex mera gratitu-
dine, vel rei obtentæ gaudio, vel etiam ante senten-
tiam, eo dumtaxat fine, ut rem diligentius, citius &
majori cum affectu expediat, scilicet intra iustitiæ fi-
nes, seclusâ lege positivâ, secluso tamen Sacramento,
quo Iudex sese obstrinxit, secluso denum scandalo.
Molina cum innumeris aliis sentit, prædictas dona-
tiones licitas esse: docet tamen tom. 1. tract. 2. disp.
88. Iudices peccare, cum accipiunt munera, tum quia
contra legem positivam, & proprium Sacramentum
faciunt, tum quia nunquam ferè sine scandalo id fieri
potest.

Montalcii fidem non liberas in Filiutio, qui expres-
sè asserit, Iudicem peccare, si munera accipiat, etiam
ex liberalitate donata; quia lege positivâ jure prohi-
betur, estque potestas in Principe obligandâ ad resti-
tutionem, etiam in foro conscientie; igitur ante sen-
ten-

* Pag. 194.
† Pag. 195.

* Pag. 195.

tentiam, tract. 31. num. 211. Quod deinde asserat Filiutius, spectato jure naturæ, & seclusa lege positiva, donationes illas licitas esse, quid tum? an propterea negat, esse peccatum? Idem dico de Reginaldo, qui expressè lib. 10. n. 185. excludit legem positivam, quæ delinquens fiat inhabilis & restituere teneatur, quæ accepit, ob crimen aliquod patratum. Equidem Lessius negat, ullam esse legem positivam, quæ id cautum sit: non tamen Reginaldus hoc dicit. Cur ergo illum cum Lessio confundis? est ergo, quod Montaltii fidem Apologista desideret, qui Reginaldum cum Lessio citavit, licet hic neget, ullam esse legem, quod tamen ille non negat, sed præcisè in jure naturali sistit. Nullas autem hæc quisquillas præter tuas, nullam vitigilationis insultatam, præter Janseianas cavillationes, videre licet.

Optimè denique opposuit Montaltio Apologista, quod sine ullo juris naturalis & positivi discrimine loquutus fuisset; * quia reverà Molina & Reginaldus jus dumtaxat naturæ spectant: quanquam Molina cum aliis ferè innumeris dicat, non teneri ad restitutionem accepti pretii pro injusta sententia, ante sententiam contra eum latam: nec deest optima ratio, nam alioquin idem bis restituere teneretur. Non negat tamen, Principis potestatem eam esse, quæ Juxta ad dominium illud acquirendum, inhabilis fieri possit: voluntas autem Principis ex verbis Legis colligitur. Nec adeò nefandum dictu est, juramentum de hoc accipiendo, distinguere à juramento de non retinendo, vel de restituendo. Licet enim aliquis juret se non accepturum aliquid; si deinde perjurus accipiat, hoc non facit, quin dominium acquirit; si autem acquirit dominium, non tenetur restituere. Ex quo satis apparet, quàm doctus sis, qui hæc ignoras, licet alioquin putidum Thraſionem agas, reliquos omnes præter tuos Regio-Portuensibus nihili facias, præsertim Molinam, aliosque Jesuitas, tamen de hac quaestione doctè & eruditè multa scripserint, præsertim Molina, qui 14. disputationes de hac materia tam copiosè, tam distinctè, tam solidè composuit & elaboratas edidit, ut nihil, quod ad illud argumentum pertineat, in iis desiderari videatur; insignis haud dubiè Scriptor, de utraq; Theologia, Morali, scilicet, & Scholasticâ benemeritus, quem reverà immeritò, ac immerentem Janseiani fœdè lacerare, ac infamare, ejusdem loca, ut tu ipse Wilhelmus hoc loco, adulterare, immutare, invertere, assuere, eidemque Massiliensium errores affingere non cessant. Sed frustra Lunam canes oblatratis, & Solem vespertiliones convitio proscinditis. Ad Molinam certè vos amandare, nisi ad molam aptiores essetis.

* Pag. 196.

NOTA II.

De quaestione honestarum feminarum.

Hæc etiam pro more nugaris, & quidquid in buccam venit, petulanter effutis; convitia, probra, calumnias liberius spargis. Statim initio infamem pudicitia Virginum & Matronarum nundinationem à Casuistis permitti asseris. * Non te pudet, impostor nequam, tam aperta calumnia? quis unquam Theologus, aut Casuista Catholicus hoc permittit? quali verò turpem actionem, & turpe pactum omnes omnino non damnent, licet pecuniam opere

* Pag. 196.

completo, à Virgine, vel Matrona acceptam retinere posse plerique omnes asserant. D. Thomas & S. Antonium excipere non debueras: tuam in hoc idem jam supra convictam, ad Lydium ultra non voco. Expectabam, ut ea Patrum loca & Consultorum Decreta, quibus Jesuitarum sententia configitur, & nefaria, lutulenta, flagitiosa declaratur, adduceres. Quid sibi Leges velint, auctores luculenter explicant, & Patrum loca fideliter interpretantur. Dic porro sodes: Titius Virgini promittit tantam vineæ in dorem: inito turpissimo, & accepto turpissimo, stuprum committitur: nemo negat, pactum illud sceleratum esse, promissionem inhonestam, acceptionem flagitiosam, actionem ipsam turpissimam: sed an Titium à solvenda illa pecunia in foro conscientia liberaret? aut reverà si jam puelle tradita fuit, hanc ad eam restituendam in eodem foro adstringeres? Meretricem dignam furca, publicum seortum & offendiculum, accepto pretio impudè gaudere permittis, ad nova flagitia: Virgine verò semel lapsam ex fragilitate, ipse dotis, qui crebar, ad restitutionem obligas? Sed, inquis, Republica tolerat meretrices. Esto: illa tolerantia nocet, quin illarum actio turpis sit. R. elpubl. censetur donare ad servandam vitam. * O insignem Rep. Dictatorem: quo jure? quo Senatus consulto? quo Decreto? quasi verò Resp. illarum sustentationi contulere debeat, quæ vitam infamem ducunt, & Rep. suis flagitiis contaminant. Opus illud, inquit, Lex concedunt. Quid monstri? nulla lex peccatum concedit: tolerant quidem, id est, non plectunt; quod sanè culpam non tollit.

Scio aliquos, paucos tamen, oppositam sententiam docuisse; nec illam damno: sit illa probabilis, pater licet. Scio aliquos, etiam paucos, meretricibus, non verò feminis honestis quantum concedere eito, ita sentiant. At quod dicis, Jesuitas dumtaxat sententiam illam tertiam, quam impugnas, docere, hoc ipsum nescio; immò contrarium coulat. Ad D. Thomas, S. Antonium, Cajetanum, Sylvestrum, Angelum, Navarrum, Covarruvias, Cordubam, alios ferè innumeros, quos habes apud De Lugo, & Bonnam, Jesuitæ fuerunt: ego sanè hoc loco illos citarem & paginas citationibus implem; sed frustra: nempe mille Casuistas nihili facias, & fortè à me, olim, quaereres, utrum illi omnes Christiani sint. Non te pudet, nebulo, Jesuitis, ac præsertim Lessio, infamissimam, ut vocas, doctrinam, & obsecras voces affingere, viro integerrimæ fidei, religiosissimæ vitam, singularis doctrinæ, candoris eximii? quem verè debueras, si quid, non dicam Christianæ modestiæ, & Catholicæ religionis, sed Gallicæ urbanitatis & humanitatis haberes. Quamobrem verò hæc: qui communem & longè probabiliorem D. Thomæ, Cajetani, Sylvestri, Navarri, Toleti, S. Antonii sententiam sequitur. Tu verò novas leges proflibis de lupanaribus indicis: quæ auctoritate? quæ frons? haud dubiè meretricis. Facies ultra veritas, mihi, quia tibi placent; quod jam Montaltio expulsum fuit.

Quod demum pertinet ad figmenta illa, scelerata rationum, quas sæpè obrutis; quæ facilitate ducuntur, eadem refelluntur. Negas, illud pactum esse, quod meretrices pro corporis usu recipiant, sed multam esse vis, hoc probandum erat, Wilhelmus hoc falsò & in cassum à te dictum, ab omnibus haud immeritò exploditur. Dicis, hoc à Rep. dari, non ab ea, quæ

* Pag. 197.

hunc committit. Sed hoc dictu ridiculum est, & officio advocato dignum. Non licet, inquis, auctoris nummis quidquam emere; igitur nec seculi. Respondeo: quod hoc pactum licere dicat: Quod licet, aliquid de se, ac iure divino illicitum, legibus humanis licitum reddi; Janseniano Doctore dictum est. In tam absurda & acatholica, supposita sententia, cum ferina malignitate conjuncta, vos agitis. In dubiis aliquid probabiliter proponere, non erarium vocas: tu aliquid ultra, qui de errore pro indubitatis & fidei articulis venditis. Putas, Wendrocki, illam Medinæ sententiam, idque citra oppositam censuram, ut illam nobis libere intenderet; quamvis alioquin illam probabilis sit. Sed quod Censoris partes tibi videris, novas leges obtrudas, sapientum responsiones, sententiam probabilissimam, ut erroneam de eadem traducas, condonare tibi non possum; quamvis hoc potius, quam Theologi periculum facias; & Molinæ potius satyræ, quam doctrinæ sententia subscribas.

Pag. 198.

NOTA III.

De Contractu Mohatra.

Quæritur Jansenius hunc Contractum damnantem, ut Molina tom. 2. disp. 310. requirunt, ut non vendantur ex intentione redimendi. lib. 2. cap. 21. dub. 16. dicunt, hunc contractum nunquam carere culpâ, tum contra charitatem, tum ratione scandali: alii, ut Apologista Casimirus, illum in praxi damnant: omnes deinde adducunt varias conditiones, scilicet ut bonâ fide, sine pacto prævio, sine scandalo, & iustum pretium semper intercedat. Bonacina tract. de contract. disp. 3. quest. 2. part. 3. num. 20. pro hac sententia citat, ut Navarum, Petrum de Navarra, Label. Salon. Sylvestr. Armillam. Sed hi sunt, apud auctores Ecclesiæ ignoti, scilicet Regio-portus, quæ auctores Catholicos non curat, exemplo habent, qui omnia sua à Sæcularibus auctoribus accipiunt, nempe huius plagii ab elegantissimo & nihilino scriptore Stephano Deschamps, aliis Ricardus collatisque testimoniis convictus est. Vis autem ubi, Mercatum, de contract. c. 25. Ludovicus de contract. lib. 1. cap. 34. Salas de contract. vendit. dub. 37. num. 2. & de Usur. dub. 16. quæ pro hac sententia, Angelum, Garziam, Gutierrez, Palacium, Azebedium, Grassium. Lopez de Penam, Rosellam. Adde Cajetan. in sum. V. de Usur. Marcum Serra 2. 2. quest. 77. art. 1. dub. 3. de 1. part. tract. 3. resol. 53. adde Bannez. 2. 2. quest. 77. art. 2. §. ad 2. Corrad. in resp. cas. parte 1. quest. 17. qui omnes seculis lege positivâ intelligunt.

Toto quid hæc, miselle? Deus videt, inquit, hanc emptionem esse merum ludibrium, & hanc integumentum; nempe hanc artem adolecentibus, ut hoc pacto pecuniam eliciat: non enim homo de Adolescentis peccato, sed Mercator. Adit enim Mercatorem nihil tale cogitantem pecuniâ, sed datâ fide, illius solvendæ intrâ quædam metes emit. Quis neget, Mercatorem, qui sic agit, suas merces prædicto modo vendere cum paulo post redit adolescens, eidemque auctori offert easdem merces numeratâ pecuniâ

Pag. 199.

redimendas, infimo pretio sed iusto, alteri alioquin, si fortè ipse redimere nolit, venditurus. Num est valdè probabile, seclusâ lege positivâ, ut vocant, Mercatorem licitè redimere posse? seclusâ inquam lege positivâ; nam ne huius contractus obtentu, usura labes irrepât, Principes & Magistratus huiusmodi pacta prohibent. Neque hic tuas declamationes desidero, sed rationes. Quis enim negat, malam artem Adolescentis cum bona fide Mercatoris esse conjunctam? nec Adolescens usura vitium timet. Quod autem dicis, Mercatorem, qui bonâ fide merces vendidit, si deinde redimat, fœnoris crimen haud dubiè contrahere; haud dubiè, inquis, sed et tunc, qui dubitè, & parum curent, quid dicas, nisi dicta demonstres. Quid credas, aut teneas, nihil refert; sed quomodo probes.

Nugaris deinde tuo more, & saltas extra chorum, nam nec agitur de pretio iniusto, nec Adolescens fœnori accipit. Nempe eo modo accipit, quo dat Mercator, qui de fœnore non cogitat. * Nec scelèratum est, hæc duo simulagere, vendere scilicet easdem merces summo pretio, & infimo redimere; scilicet utroque iusto. Immo ne quidem Adolescens peccat, si bonâ fide illas pecunias eliciat. Cuncta ista certa supponis: quæ si probabilia duxisses, utique tolerandus esses. Sic certam Augustini mentem in quinque propositionibus agnoscebas, quas tamen Ecclesiâ ut hæreticas damnavit. Vis dicam, quod sentio? nihil certum habetis præter contumaciam in damnatis erroribus, & constantem adversus Romanum Pontificem conspirationem. Quod Nicolao Fabro affingis, mera calumnia est: sine teste nihil volo tale. Fieri quidem potuit, ut aliquorum decisiones morales minus probaret; quis enim neget, in quolibet disciplina genus, fraudis, errorisque vitium aliquando irrepere? at, quod Theologiam Moralem, artem cavillandi cum Deo, generatim esse dixerit, adduci non possum ut credam. Sed demus, dixisse, quod tamen non damus: in hoc non laudo. Deus videt, inquis, merum ludibrium esse, fraudis involucrem, fallaciam, dolum, & apertissimam divinæ Majestatis irrisionem. Deus reverâ videt id, quod est. si ergo, ut supponitur, bona Mercatoris fides intercedat, illam haud dubiè Deus videt. Retorqueo argumentum Wendrocki: est Deus, qui à vobis rationem exiger obnoxatæ pervicaciæ in propugnandis erroribus, in adornandis calumniis, in spargendis libellis famosis; dissipabit vestra consilia, dispiciet machinas, confundet artes, fraudes & dolos aperiet, factionem destruet, & juratam contra religiosum Ordinem, & Ecclesiam Romanam, conspirationem everteret.

* Pag. 200.

NOTA IV.

De Usura.

Hic Apologistam Casuistarum acertimè perstringis, quasi ipse usuram, & pecuniæ collationem cum fœnore, ejusque repetendæ potestate, licitam esse doceat; ita ut vix scias, ubinam usura possit consistere. Idem Principum & Conciliorum leges, inquis, contra usuram latas iustificatur, docetque adversus Judæos constitutas fuisse, & Legis sine cessante, cessare legis obligationem. Hic autem Magistratus & Episcopos appellas, ut Jesuitarum audaciam coercerent. Quot verba, tot mendacia. Omnem usuram hic auctor improbat. Et spectato dumtaxat iure divino, nec non seclusâ Lege positivâ, ut expressè mo-

het,

net, duos modos percipiendi justum lucrum proponit: pactum scilicet trium contra deum, ut vocant, & censum utrumque redimibilem ad certum tempus. Primum modum plusquam certum auctores, licitum esse dicunt; alterum supra sexaginta. Non desunt rationes potentissimæ, quæ utrumque suadeant. An propterea usuram & injustum fœnus approbat? Nec deest propterea multiplex usus & locus & modus: si res postulare, triginta saltem percipiendi lucrum ex pecunia facile adducerem, quos ab usura labe nullus Jesuita liberat. Quod dicis de Conciliis & Principum legibus, inane est: vel unam proferre debueras. Nemo in hac accusatione tibi fidem habeat; nempetibi ac tui similibus nulla fides pietasque. Non dixit absolute Apologista vim legis cessare, cessante illius fine; sed quibusdam conditionibus appositis: atque hoc à multis gravissimis Theologis, & Canonistis doceri; citatque in hanc rem Soto, Carbo, Azor, Navarrum, Sayum, Toletum, Suarez, Molina.

Fallum est etiam, dixisse Apologistam, Conciliorum leges in enormes Judæorum usuras constitutas fuisse: sed in Christianos, qui Judæorum exemplo, rei usuraria vacabant, quique varias artes excogitaverant, ut sub iis usura vitium lateret. Hic fidem tuam Wilhelme, ut in cæteris hominibus, Catholicam vellem: Jansenianam ubique invenio. Mox illum incitæ & temeritatis arguis, quod asserere non sit veritas, ante Alexandrum III. simplices usuras nulla lege, ecclesiastica scilicet, vetitas fuisse; quod ut falsum esse ostendas, multa Concilia subicis obiter, quorum Canones usuram vetant: * Verum, inquis, istos Canones ignorasse, Apologista nihil nocuit; habet enim ad omnia exceptionem, nimirum non mutari Canonibus naturam rerum. Lepide, acutè dixisse tibi videtur; sed aperta calumnia est. Ubinam dixit, simplices usuras nulla lege fuisse vetitas? Hic sanè impossitor es, si usquam alias. Dixerat enim Apologista, ante Alexandrum III. prohibitos non fuisse modos illos percipiendi lucrum, qui alioquin liciti poterant interdum usuris locum, vel occasione præbere. Si vero Canones, quos ex Antonii Augustini lib. 3. refert, simplices dumtaxat usuras vetant, ex eodem auctore tit. 6. Ad penam libri. Parisiense tantummodò aliquid innuit, de non accipiendis fructibus agrorum, nisi computentur in partem sortis; sed eo Concilio nulla præcepta ecclesiastica inducuntur, ut legenti constabit. Præterea ibi dumtaxat damnatur acceptio fructuum injusta, contra jus naturæ, ob pecuniam pauperibus gravi necessitate pressis commodatam; præterquam quod fructus percepti, modicæ pecuniæ commodatæ valorem excedebant. Quis autè neget, in tali necessitate, pecuniam gratis commodandam esse? Abi ergo Wilhelme cum tua Canonum farragine, qui ad rem non faciunt, & quos ad meram ostentationem accumulās, ut simplices in fraudè inducas: quod huc usque vobis solemne fuit, Sacros Canones, SS. Patres, templum Domini, templum Domini, ubique passim crepatis, siue id res postulet, siue non postulet. Hypocritæ, Constitutiones Apostolicas, & Concilium Tridentinum impune rejectis, & libris in lucem editis oppugnatis: Jesuitis verò, quamvis eo sint animo erga S. Sedem, & sacra Concilia, quem nonnulli Politici immoderatum, & affectatum perperam judicant, sacrorum Canonum contemptum, & ignorantiam exprobratis. Hic sanè tritum carmen locum habet: *Clodius accusat Mæchos, Catilina Cætegos*. Hæc porro Apologistam, unum in jure Canonico vetustissimum igno-

* Pag. 201.

rasse, nemo dicat, nisi maledicus; nemo credat, nisi ignarus.

In nonam Epistolam.

NOTA I.

De cultu Deiparæ.

Montaltius in hac Epistola, * ut legenti constabit, singulares aliquot, quæ ad Deiparæ cultum & honorem pertinent, quas P. Norius singulari libro ediderat, pias & familiares citationes (vulgò praxes vocant,) impius irreverenter exploserat: utrique Apologista meritis huius delicti penas dederat. Illum defendendum suscepisti Wilhelme, ut ejusdem criminis reus evaderes. Montaltius inquis, pietatem ad versus B. Virginem magnam vespiscendæ salutis subsidium esse fatetur, modò est fidei & charitatis radice nascatur, sed præter hanc, confessionem ad Deum desiderat. Hæc insignis Menzura tua, qui eam approbas, fraus esse videtur, quod hæc ambigua subnectat, postquam pia illa officinæ & fœniliter exhibavit. Quis unquam communem docuit? quis nescit, neminem noxe lethali viti, cælestem gloriam consequi posse? Sed Barthelemy, alique Scriptores docent, piis illis officiis Deiparam moveri, ut sibi additis ea gratia subsidio obtineat, quæ ad mutationem vitæ, & penitentiam peccatorum brevius & facilius conducant. Divite ambigua, quæ Montaltius subnectit, quod saltem tantum officia ad versus Deiparam approbet, quæ charitatis radice nascuntur. Igitur peccator, qui charitatem non habet, frustra Mariam implorat, frustra salutem, frustra illius cultui se addicit. Nec est, quod falsam illam doctrinam exaggeres: quam reverè Jesuitæ non docent, sed cultum erga Deiparam promovere conantur, quod fiat, ut peccatores illius subsidio freti, convertantur; & justi ad finem usque perseverent. Tu verò Mariæ præsidium salutarem innocentibus, & penitentibus opportunum agnoscis; de peccatoribus autem siles: quasi verò Refugium peccatorum jure ipsa non dicatur. Vis deinde * cultum illum certis quibusdam virutibus annexum esse: quæ verò cum fide saltem & spe conjunctus non sit. Deleat præterea majorem, quam par sit, Mariæ reverentiam exhiberi à non paucis Scriptoris. Quis, amabo, latram unquam detulit? Infra latram omnis alius, quantumvis insignis, cultus congruit. Nec in hoc tantum quempiam debueras: qui reverè si secus sentiat, illius auctoritatem flocci facio. Expectabam, ut diceres, quinam sint falsi honores, quibus Deipara non delectatur: scio, quid tibi velis, Jansenii de gregis magistri opinioni subscribis; utinam erroribus aut subscripisses.

Vis adorationem illam hyperdulia, quæ Deiparam Catholici colunt, esse tantum respectivam, ut imaginum cultum. Hæc profectò à Theologis non didicisti, sed à quibusdam Anti-Marianis. Tibi etiam displicet, quod ejus splendorem, potentiam, & dignitatem laudibus extollamus. Ecclesiasticas cum hereticis, quæ similibus elogis Deiparam ornat, dum canit *Salve Regina, Ave Regina Angelorum*, &c. Quantum suspitionis & veneni hæc præ se ferat, quibus hominibus considerandum relinquo: nempe hæc loquides inanes & pueriles vocas. Et hæc, ut ingenue loquar, tartareo stylo. Inerres deinde precatones & litanias

* Pag. 217. * Pag. 218. * Pag. 219.